Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 121 (10.504). Львів, четвер 4. червня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії ... шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. Ціна одного примірника 17 сот.

За внутрішню стабілізацію.

З давен давна не визначувався наш український нарід солідарністю і дисциплінованістю, а навпаки відомі є крамоли, що були одною з головних причин народнього лихоліття. Незгода в давних часів була тяжким недомаганням нашого народу.

З окрема, в другій половині минулого століття йшов у нас, на галицькій землі, завзятий правописний спір про „йор", „йори" і „ять", під чим укривалося опрокидування самостійности нації. Довгий час блудило безрадне громадянство, заки побідила ідея самостійности української нації. Цим покінчився сей важкий і безплодний процес. Сьогодня видається це нашому молодшому поколінню майже неможливе, дивне і смішне, — а прецінь воно правдиве.

Опісля наші українські партії з кінця минулого століття виріжнювалися між собою способом розвязання соціяльно-економічних питань, більше або менше поступовим, — але стояли вже на одностайнім національнім становищі, що проявилося як найдокладнійше на міжпартійнім зїзді у Львові, в дні 7. грудня 1912 р. Цей міжпартійний зїзд зібрався був у Львові, щоби означити й устійнити наше політичне становище супроти великої війни, — яка тоді вже наближалася. Переведена нарада виявила тоді повну згідність всіх наших партій у становищі проти царської Росії — як найбільшого ворога українського народу. На цім міжпартійнім зїзді піднесено також думку, щоби заснувати міжпартійну Національну Раду, яка вказувалаб напрямні лінії нашої політики. Те все виказало нам політичну зрілість українського народу в тім важнім моменті...

А сьогодня переживаємо також важкі моменти в житті нашого народу, але чомусь не видимо тієї доспілости і політичної зрілости, що були у нас давнійше. Це є виплодом повоєнної політичної деправації, — що не дозволяє нам вийти поза ворота партії, а навіть в самій партії витворює окремі конвентикли, групи і завязки нових партій — без уоснованого змісту і причини. Вийдім поза ці ворота, бо тоді побачимо наш нарід, і йому треба дати провід! Не страшні нам партії, ані той Львів, а лихо в тому, — як поза партією або Львовом не бачиться світа... Це буде колись, грядучому поколінню, здаватися знову неймовірним, дивним і смішним, — але дійсність показує, що так є. І те лихо годиться негайно усунути, бо воно шкідне і погубне, а його усунення дуже легке, бо залежить тільки від нас самих...

Ми перейшли воєнні і повоєнні катастрофи та з них треба нам вже раз отрястися і набрати нового духа до праці. Такі жертви мусить переносити кожний нарід, що бореться за свободу. Їх поносили й наші сусіди — раз і другий і третій, але вони через те не упадали на дусі, а згадуючи свої жертви-терпіння — піднималися на дусі і ставали разом до праці.

До хоробливих прояв у нас належить також те, що ми з острахом дивимося на наші внутрішні відносини та як про них говоримо, то одні другим дорікаємо або гуртом нарікаємо, а праці з цього виходить мало. Натомісць дуже часто і радо говоримо про міжнародні відносини, про змагання світових бльоків і т. и. А нам треба більше подбати про нашу внутрішню політику, щоби стабілізувати установи життя нашого народу.

Та до цього треба обєднаної акції наших партій, а в першім ряді мусить стануги сконсолідована наша народна трудова (національно-демократична) партія. Вона має проголосити ясну програму нашої сучасної політики і відновити справдішню діяльність в народі та обняти загальні течії народнього руху. В цьому ділі не можна привязувати забагато ваги до тієї чи иншої особи, що має станути на чолі провідної діяльности, — бо політичний провід мусить бути викладником збірної волі і почувань народу... Не шукаймо месії, а ставаймо разом до роботи — та буде гаразд, — бо один за всіх не зробить, а всі зроблять за нарід! —

Д-р К. Левицький.

Міжнародній Судовий Трибунал.

Сенатор Бораг про міжнародній трибунал.

Вашингтонський кореспондент віденської „Нае фрає Пресс" мав розмову з всесильним сенатором Борагом, керманичем сенатської комісії для закордонної політики Зєдинених Держав, на тему про міжнародній суд. Сенатор Бораг заявив, що зі широго серця сприяє всім міжнароднім заходам, які мають на меті прйспішити і закріпити мир та приязнь між народами. Дослівно він говорив: Я не є противником міжнародного трибуналу, як це дехто інформує з невідомих причин. Навпаки, ніхто мабуть з більшою нетерпеливістю не вичікує повстання незалежнього і безпартійного трибуналу, як саме я. Моє упередження до створеного Лігою Націй трибуналу корінится в тому, що він уявляє собою нещасливу комбінацію суду з політичною установою.

Дехто твердив, немов то я є проти міжнародного суду тому, що він є твором Ліги Націй. Це не відповідає правді. Ініціятива такого суду мене зовсім не цікавить, але навпаки, інтересує мене дуже сам суд у його теперішньому виді з його компетенцією та обовязками. Але в інтересі мира, в інтересі закону та порядку в міжнародніх взаєминах вважаю за необхідне, щоби той міжнародній трибунал займався виключно юридичними справами, та щоби безумовно оставав поза всякими впливами політичних установ. Я зовсім не вимагаю, щоби ініціятори трибуналу залишили свою працю та починали на спілку з нами підготовляти творення нової будови; — я вимагаю тільки деяких змін у статуті, які то зміни робили би ту міжнародню найвищу судову установу вповні незалежною.

Я противлюся тому, щоби Ліга Націй мала право звертатися до Міжнародного Трибуналу за порадою та опінією, і тим самим вважала його чимсь у ролі міністерства справедливости при Лізі Націй. Тут маю на увазі не лише правничу опінію чи одобрення, але й те, що збори Ліги Націй на основі теперішнього статуту можуть вимагати від того трибуналу правничого одобрення чи правничої опінії у всіх Лігою правно передрішених справах, але вирішених тільки більшістю, ніж при ріжних поглядах. Таким чином трибунал деґрадується до установи наскрізь підчиненої Лізі Націй. Тому що трибунал розглядає ті самі справи, що й Ліга, то виробляється якась координована залежність обох тих установ, при чому на випадок розходжень у якомусь питанні все побіджує думка не Трибуналу, а Ліги Націй.

Зєдинені Державі згагалися, чи прийняти участь у Лізі Націй. Тепер нас запрошують через посередництво міжнародного трибуналу, щоби через нього бути дорадниками Ліги і то в кожній спірній справі та для кожного розємного комітету, який Ліга покличе до життя для вирішення якоїсь европейської проблєми, при чому опінія трибуналу все може бути принята або відкинута.

Вкінці я поставлю вище всього навіть мою особисту участь у Лізі Народів, де Зєдинені Держави могли би мати деякий вплив на справи у самого джерела. Найновійші зміни статуту ще не затверджені усіми членами Ліги Націй — скаже мені дехто. На це я відповім словами Бріана: „Протокол є просто зібоанням до ку... тих старих ідей, які лягли в основ Ліги Націй. Він не накладає на її членів ніяких нових зобовязань".

Та всі дотепер мною висловлені застереження не мають нічого спільного з питанням, на яке я відповідаю; вони не мають нічого спільного з ролею трибуналу як дорадного органу Ліги Націй. Єдино можливий шлях, що доведе до розсіяння наших поважних замітів, є той, щоби ґрунтовно змінити статут трибуналу. Що означують взагалі застереження при політичних договорах! Якщо ми були би вступили зі застереженнями до Ліги Націй, то нині застрягли би у европейській комплікації так само глибоко, як і без застережень.

Міжнародній судовий трибунал, який справді служив би мирові та справедливости, мусить бути побудований на здорових основах та мусить бути незалежний. На мою думку зробимо величезне добродійство для людства і для світа, якщо вкажемо на всі недостачі та небезпеки теперішнього положення і якщо підемо світові з допомогою

Голоси преси.

Кілька слів правди. — Примітивізм і передпотоповість. — Автореклама. Через шкла луцького воєводи.

Англієць Уіліям Г. Фрейзер помістив в лондській Республиці свої помічення про Польщу. Цих кілька слів безпристрасної, але гіркої правди годиться теж подати до відома наших читачів:

„Часто стрічався я з твердженням, що по суті Польща є великодержавою, бо займає в Европі центральне місце, є огнищем, в якому перехрещуються важні інтереси, має великий простір, до 30 міліонів населення і значні природні багатства. Є це безперечна правда. Тільки не слід забувати про одно: Англійцям, що створили найбільшу в світі імперію, не можна заімпонувати ані простором, ані населенням, ані природними багатствами. Є це великі основи для будівництва, але з великими фундаментів, ще не можна видавати осуду про могутність і красу будинку.

Переїзджається десятки кільометрів, а одиноким мурованим будинком є костьол. Англійці здіймають капелюх перед божим домом, але шукають теж школи.

Великі держави не стоять великими просторами і міліонами анальфабетів, яких не можна легко навчити ані водити машиною, ані зброєю, — але школами, фабриками, хліборобськими машинами, світлими шляхами, праґненням народом, який тодешним зусиллям витворює міліярди ощадностей, льокованих в здобутках техніки.

На дорогах сотні людей, займитих при їх направі, поволі товче каміння молотками. Мене болить вид марнованої людської праці. Наскільки скорше, ліпше і дешевше робить це машина. Чому світ мусить оглядати, як у Польщі гине така коштовна праця. Майже в кожному містечку ярмарка. Дорогами поволі сунуть селянські вози. Тисячі возів. Люди знову марнують час. А тимчасом містечка пригадують Помпеї: самі руїни.

Селянські хати криті соломою, найлекше палючим матеріялом. Все марне, бідне, обдерте. Управа рілі разить кожного, навіть нефаховця. Хліборобських машин є дуже мало. Якісь передпотопові плуги, борони і сохи, селянин сіє рукою, тне косою, жне серпом, як у нас перед сотнею літ.

Найбільшим ворогом кожної країни є відюх в кожній постаті чоловік, що їсть хліб, а в заміну нічого не дає громадянству, тупий урядовець, несовідний купець, що підриває довіря і кредит.

На кожному кроці можна стрінути у вас людей, що володіють кількома поважна. загально знають шлу низку ділянок

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 386/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 116 (10.482) z dnia 28.V. 1925, w artykułach pod tytułem: 1) „Na dwoch stilciach" między słowami: a) z ukraińskymy i t. d.... a: Z poczatku, b) na widpowid'... a: Odnecze Kamenew, c) naszych brațiw... a: Zïid wzaje. d) Z Polszczeju... a: W Polszczi, e) radianskoi polityky... a: Moskwa jak kołyś. 2) „Odynoka rada" od słów: tilky poranyły... do końca artykułu. 3) „Nowynky" w ustępie pod tytułem: Zruba czy nebezmołnist ponicyjnych między słowami: a) nejm poneja... a: My wże, b) gazeta „...ujut"... a: wony prysiajut, c) od słów: ...ch hromadian do końca ustępu. 4) „58. Wasylijanky, ukraińska gimnazja i polśki architekty" między słowami: na ce nema... a: 4) Koły nema zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej w ustępie pod 1) i 1) i występku z § 300 ustawy karnej w ustępach pod 3) i z § 302 ustawy karnej pod 4) uznał dokonaną 27. maja 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. i zarazem za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. u Lwów dnia 29. maja 1925 r.

Hawel.

люнської дуков, людей", які нам Англійция імпонують... в розмові. Иде тільки про те, що тут бракує практичного змислу".

*

Після відкриття великої провокаторської панами у звязку з вибухом бомби в редакції „Валька люду" з одного боку — і після нових кресових арештів на Волині, в яких дефензива в час весняних робіт загорнула в свої сїти до 500 громадян, — міністерство внутрішніх справ вислало на „креси" прогульку варшавських журналістів. Є це один зі способів офіційної реклями в користь „кресової" бюрократії, осадників і „кресового", очевидно, польського „сполеченьства". Туземці тих земель не є „сполеченьством", тільки „національними меншостями".

Поїздка вже осягнула свою мету. У варшавській пресі на всі лади йде вихвалювання волинського „сполеченьства". Очевидно, інформації про те героїчне „сполеченьство", а також і про невдячні „національні меншости" давав, ніхто инший, тільки луцький воєвода Дембскі, б. холмський староста. Годиться пригадати, що під кінець 1918 року п. Дембскі, як це стверджував посол Хруцький в соймі, висадив динамітом старовинну церкву св. Кирила й Методія в Холмі.

Та йдім слідом „кресових" інформацій, друкованих в центральному органі польської реакції „Газета варш." за підписом Софії Осбергерової. Отже те „сполеченьство"

„є бідне і зленкловане, відемні знавища трактує нервово, перескакуючи факти, що викликує диохоту инших дільниць і зайвіше заложення в правлячих сферах. В напрямі угрунтування державности може не досить багато зроблено, але не було в тому напрямку ніякої допомоги".

З дальшої частини інформацій довідуємося, як дивиться міністерство внутр. справ очима висланих журналістів на національне питання.

„Місцеве українське (в оригіналі „руське") населення формують три чинники: посли в 16-ки, які хотять будувати шляхом обсідання з рал. Україною і на зїздах витворюють настрої, використувані диверзійно-комуністичною роботою; автономістично-федералістичний напрямок Антона Васильчука, який є майже без впливів: вкінці український націоналістичний напрямок (risum teneatis, amici!) репрезентований б. полковником Петлюри Осцілком, який воює з більшовизмом, стоїть на платформі, яка погоджується з тим, що Польщі потрібна (!!) є Волинь і зовнішньо відрікається тих земель, — за те хотів би створити українську думку, що може знадобитися українській державности поза Волинню (чи не на місяці? — Ред.). Українські посли не мають глибших впливів, тільки витворюють настрої. Між політичною діяльністю і бандитсько-диверзійною роботою (часто більшовицький термін! — Ред.) є певний звязок, що доказує факт, що серед приловлених диверзійників було 11 провідників партій (можна уявити собі, скільки на Волині партій, коли між одними тільки диверзійниками приловлено аж 11 провідників! — Ред.).

Живу діяльність розвивають „Просвіти", що мають трохи (sic!) розумних людей. Загально слід ствердити, що ніякий з висланих напрямків не виконує правової роботи. Ідуть в розсипці, сваряться між собою, багато з них розуміє, що так далі йти не може, бажали би нормальної праці, пішли би на якусь умову і виконували-б її льояльно. Агітатори — 90 відс. є занісцевими людьми, а Українцями стали недавно. Переворотова робота йде головно зі Львова і Перемишля (чи також і „диверзійні банди"? — Ред.)".

Чи можна наторочити більше нісенітниць?

Церковні справи.

Заборона евангелицьких відправ.

Пресвитеріянський проповідник п. Павло Ч. Крат надіслав нашій редакції такого листа:

„Починаючи від ч. 81 в „Ділі" явилось кілька статейок, з яких можна було виміркувати, що діяльність українських евангельських місіонарів: (Ол. Нижанківського, В. Кузіва і моя, Павла Крата) іде без перешкод з боку місцевих властей, так, що з цього знову міг дехто робити висновок, що нашу місію місцеві власти уживають для розбиття унїятської церкви. В імя правди та щоб баламуцтво не ширилося, подаємо до відома кілька фактів, що ілюструють відношення польської влади до евангельських місіонарів. Правда, спираючись на тім, що ми належимо до пресвитеріянського, себто гельветського віроісповідання, що є признане легальним в межах Річипосполитої, ми нікого не зголошуючись, ужили свого права навчати і відправляти в істнуючих в цій хвилі в Галичині гельветських церквах. Але місцеві власти на це право подивились з иншого боку, і от 3. травня коломийський староста заборонив д. В. Кузіву проповідувати в церкві на Багінсбергу. На цю заборону В. Кузів вніс рекурс до станиславівського воєводи через канцелярію д-ра Чайківського в Коломиї. Дня 10. н. м. станиславівська поліція відібрала і притримала в старостві та воєвідстві аж 10 днів мій пашпорт, так, що я, будучи британським громадянином, мусів звертатись за допомогою до свого консуляту у Варшаві. Хоч ще 17. н. м. я мав відправу у Станиславові, але д. В. Кузіву станиславівський староста заборонив відправляти там 24. н. м. У Львові подібнож заборонило староство мати українське евангельське богослуження Ол. Нижанковському в каплиці Методитської Місії на пл. Бернардинів ч. 17.

П. Ч. Крат.

Д-р С. Демидчук про секту пресвитеріян.

Д-р Семен Демидчук, колись діяльний організатор „Рідної Школи" в Галичині, а тепер адвокат і журналіст в Америці в Філядельфії, надіслав на днях до одного з наших визначних громадян цікавого листа про українських пресвитеріянських місіонарів. За дозволом адресата ділимося змістом того листа з нашими читачами:

„Сьогодня вичитав я в „Ділі", що „о. Василь Кузів" приїхав до Львова і звідтам має удатися на Волинь в ціли заведення української мови між українськими пресвитеріянами. — Уважаю своїм обовязком звернути увагу на політичну сторінку цього руху. — Від часу прибуття наших емігрантів до Канади і Злучених Держав ріжнородні протестантські організації звернули увагу на чимскорше занглійщення нашого народу при помочі релігії. Католицька церква була в нас національною і вони не мали до неї доступу. Половили отже всяких недокінчених академиків та студентів-недовірків на свою вудку добрими платнями і казали їм розбивати католицьку церкву між Українцями, а поширяти сектанство. Пресвитеріянська місія мабуть найсильнійша, бо найбільше наловила наших молодих людей і настановила їх проповідниками-„прічерами". Вони зробили просто ганебну роботу з національного становища, цькуючи брата на брата. Василь Кузів не є ніякий „отець", бо такої титулятури в пресвитеріянській організації нема. По англійськи є він звичайний „мистер" а по українськи „пан" чи як там. Особисто розмовляв я з ним багато разів про його шкідливу роботу. Він зовсім не скривався з тим, що його вишлють по війні на Україну поширити там пресвитеріянство. Українська ідея для них — це блахман. Головне є нищення католицизму, чи хоч би православя, а як у Галичині настане релігійний роздор, то вони в Америці будуть мати аргумент. Це їм тут поможе при дальшій погубній праці. Те, що він каже, що їде на Волинь українізувати пресвитеріян, є лише підступом. Його ціль є кинути Галичину в круговорот релігійної боротьби. За короткий час він вже буде в Галичині десь в Городенщині, звідки він родом. Всі вони безличо зайливі, а ніхто з Галичан ще не має досвіду в боротьбі з ними. Не сумніваюся, що багато, хоч би молоді, схоче з цікавости познайомитися з якоюсь невідомою їм релігією. А що ріжнородні протестантські секти загалом не багато ріжняться від поганства (деякі завели вже почитання сонця через танець дівиць по церквах в Ню-Йорку), то це не одному може заімпонувати признатися до релігії, яка не накладає ніяких обовязків. — Особисто п. Кузів є симпатичний чоловік і я не маю особисто з ним ніяких порахунків. Сповняю одначе обовязок своєї совісти, коли про це доношу. Колиб, борони Боже, в Галичині настав який-небудь релігійний роздор, наша еміграція буде погребана...

С. Демидчук".

Політичні новини.

Французьке посольство при Ватикані.

Наробивша свого часу так багато справа ліквідації французького посольства при Ватикані найшла свій кінець у французькому сенаті. Нове міністерство відмовилося від проєкту Ерріо а Бріян заявив, що не має ніякого наміру ліквідувати те посольство. Сенат більшістю 168 голосів проти 12 затвердив кредити на те посольство. Голова демократичної лівиці висловився проти асигнування, а більшість його групи від голосування здержалася. Тепер перейде ця справа ще раз до парляменту, але на те, щоби вже остаточно осягнути затвердження асигнувань а тим самим і збереження посольства при Ватикані.

Австрійсько-большевицький конфлікт.

Радянський уряд є того погляду, що заява австрійського міністра закордонних справ Матаї на національних зборах та оголошене в пресі звідомлення большевиків не задовольняють. На днях радянський уряд звернеться до Австрії в нотою протесту. Нота має бути зложена в приязному тоні, але незважаючи на те, буде домагатися

Клим Поліщук

„Сінь голубинна".

Фраґменти.

I.

...Зимою сонце завжди над містом, а місто на горбах: димарі, церкви й костели, та ще той „копець", що на памятку унії...

...Зимою сонце завжди поуз село, а село на низинах: стодоли й хати, хати й стодоли, осторонь яких — церква на горбочку, що як сінь голубинна...

Низче — плебанія: хата під ґонтою, комора й хліви, а навколо сад овочевий і — ще тиша...

Тишу будили дві сосни, що коло вікон кімнати старого, а старий їгомосць, Микола Хованець, не любив тиші, бо в ній щось таке, як те, що колись у Талєргофі...

Колиж гомоніли сосни, тоді шиояв думками по далеких степах України і снував тонке мереживо мрій про Золотоверхий Київ, звідки „пішла і є земля Руська..."

„Вся земля Руська" десь там, як за горами, куди не пройти й не проїхати...

Один тільки шлях, що до міста. Давний шлях, яким на ринок бараболю возять, та ще на „асентерунок" ходять, або „данину" носять...

Здовж села вузька річечка, в якій літом — болото, бо місто, що добре їсть, не може пити одне тільки пиво. Місто пє сільську воду й довгими зимовими ночами блимає безліччю електричних очей, освітлюючи не тільки засніжені поля, але й навіть церкву на горбочку, що як сінь голубинна...

Тоді часто стояла під церквою сумна постать у чорній рясі. Постать довго-довго дивилась на шлях, що до міста, а прострілений дзвоник з розбитої дзвіниці ледви чутним ячанням звучав:

— Колись Хмельницький...

І думав старий:

— Був тоді „копець", чи не було?

Люде на селі говорили:

— Цей шлях десь зі сходу...

Зі сходу завжди — Татаре, а тому й шлях — „татарський".

І згадував старий:

— Як котили валами московські війська...

І вже не дзвоник, а ніби снігги, — старечі уста:

— Тоді Брусілов, Гінденбурґ і Січові Стрільці...

Глухим вітханням груди:

— Стрільці й Талєргоф!...

Їжилося на голові сиве волосся, а мізок усе ще про дійсність:

— Тепер Брусілов — „комуніст"; Гінденбурґ — „республиканець", а Січові Стрільці...

Трівожно поглядом кудись за село. Там, за селом, щойно торік засипано рови стрілецькі. Зосталися від того купи іржавих дротів на городах та купи червоної цегли під церквою.

Був ще й Галлєр...

Звідтіль, де „копець", три дні й три ночі, — набій за набоєм, а від того й цегла...

Тепер ніби однаково, а тоді все село — стиснені кулаки і сціплені зуби...

Тоді церква на горбочку, як вартовий з простріленими очима, — дивилася на село і ждала...

Тоді старий сидів чогось у сіні, як прийшли й сказали:

— Вся церква, як решето, дірами світить...

А в плебанії ні одної шиби, тільки від вікна до вікна, — вітер...

Вітер остужував серце й гонив у затишок.

Журно скрипіли розбиті двері в плебанській хаті і тоді під церквою була тільки тиша, в якій щось таке, як те, що колись у Талєргофі...

І довго ще, довго ходив старий по єдиній у цілім будинку кімнаті, ганяючи думи.

Вдень приходили по метрикальний відпис: молоді хлопці, від яких пахло сіном і хлібом...

— Скільки? — спитався один, коли все вже було готове.

— Тільки штемпель... — сказав старий.

— Гм... — завагався той. — Чи не можна так, щоби так... без того...

— Нічого... Нічого... — всміхнувся й наліпив штемпель. Коли пішли, то думав:

— Треба підтримувати...

І згадав, як сам лазив аж до бані, щоби закрити діри, щоби на престол не текло, коли дощ.

— Треба підтримувати... — див про себе.

...Зимою сонце завжди поуз село, а тому зимою завжди дні короткі і всі вони, як той шлях, що до міста, — однакові...

— Треба підтримувати, — тихо, бо то сінь голубинна, під якою всі дні мої...

Колись — инакше, тепер — так, бо колись була ще й „читальня", а тепер тільки школа, в якій „польскосць" діти вчаться...

Хвилинами так, ніби „вся земля Руська" десь там, як за горами, бо ще тільки під сірими стріхами щось як своє...

Під сірими стріхами кагакні мерехтять, під сірими стріхами давні казки, під сірими стріхами звичаї.

Радість — коляда...

Так було до Хмельницького, так є й після Галлера, бо хтож заг... шить Предвічного, що „бга за

ловної сатисфакції. Переговори про спроби полагодження конфлікту ведуться у Москві. Австрійський посол Поль веде переговори з Літвіновим. Ціле непорозуміння почалося з того, що Матая виголосив велику промову проти комуністів та проти осідку одного з центрів комунізму у Відні, та заповів його ліквідацію зі сторони австрійського уряду. Большевики тим образилися

Сьогодня поміщуємо відповідний указ львівської шкільної кураторії, який у всій своїй величі звучить:

Kuratorjum
Okręgu Szkolnego Lwowskiego
L. 16150.
Lwów, dnia 14. maja 1925 r.
Do
Wydziału Towarzystwa „Bursa im. św. Mikołaja"
do rąk prezesa
Pana prof. Romana Hamczykiewicza
w Przemyślu.

Urząd Wojewódzki Lwowski pismem z dnia 13. maja 1925 r. L. 4160 podał mi do wiadomości, co następuje:

„Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń stwierdzono niezbicie, że stowarzyszenie „Bursa im. św. Mikołaja" w Przemyślu, nie spełnia swoich zadań w sposób należyty i nie odpowiada przyjętym na się obowiązkom.

W szczególności na podstawie dochodzeń i rewizji przeprowadzonej w instytucie utrzymywanym przez stowarzyszenie, stwierdzono, że internat ten jest ośrodkiem wywrotowych haseł wśród młodzieży szkolnej, która zajmuje się niedopuszczalną wśród młodzieży szkolnej polityką i to o tendencjach wywrotowych antypaństwowych, dalej, że kierownictwo instytutu odpowiedzialne za jego prowadzenie toleruje wywrotową propagandę wśród wychowanków przez co wytworzyło taki stan rzeczy, że instytut stał się aktywnym rozsadnikiem idei państwoburczych i szerzycielem haseł terroru wśród młodzieży zamieszkałej poza murami instytutu.

Przedstawiony powyżej stan rzeczy stwierdza dowodnie materjał zakwestjonowany podczas rewizji w internacie, świadczący o tendencjach tam panujących. I tak zakwestjonowano wśród wychowanków wspomnianego instytutu:

1) u Iwana Melnyka ucznia VII kl. odezwę K. P. P. z listopada 1924 r. krytykującą rządy premjera Grabskiego,

2) u niewyśledzionych na razie uczniów 4 odezwy K. P. P. z daty Warszawa, styczeń 1925" poświęcone pamięci Lenina, 7 odezw K. C. Z. M. K. Z. U. z daty „Lwów, styczeń 1925" poświęconych pamięci Lenina, Róży Luxemburg i Liebknechta, 10 odezw K. P. Z. U. z daty „Lwów w lutym 1925" obejmujących sprawę stanowiska socjal.-demokracji do robotników, odezwę pod nazwą: Wsim Hromadjanam Zachidnych Zemel Ukrainy do widoma" z daty Lwów, w sierpniu 1924" omawiającą sprawę stanowiska t. zw. Kuratorjum Ukraińskich Wyższych Szkół, odezwę „Do wsich Hromadjan" w sprawie zjazdu przedstawicieli studentów na Kongres w Warszawie, odezwę z daty Lwów marzecz 1924" poruszającą sprawę t. zw. ukraińskich wyższych szkół, broszurę skomunizowanego Klubu poselskiego U. S. D. P. pt. „Jak polski pany nas nauczajut", afisz z zawiadomieniem o wiecu sprawozdawczym komunistycznych posłów Skrypy i Paszczuka na dzień 25. stycznia 1925 r.

3) u Grzegorza Mazykiewicza, ucznia VII kl. nielegalne pismo perjodyczne, litograficznie odbijane w języku ruskim pn. „Meteor" oraz list, w którym wymieniony wraz z Łukaszem Kozłowskim również uczniem VII. kl. zwraca się do przedstawicielstwa Zw. Soc. Rep. Radzieckich w Warszawie z prośbą o udzielenie informacji co do sposobu wyjazdu na Ukrainę Radziecką, co wskazuje na krzewiącą się wśród studentów ideę aktywnego działania w myśl wskazówek organizatora band dywersyjnych na Ukrainie sowieckiej, atamana Tiutiunnyka i Hryńka Kossaka.

4) u Włodzimierza Mysiaka, ucznia VII. kl. broszurkę o materjałach wybuchowych i dwie broszury o mostach polowych i wojennych.

5) u Jarosława Karpiaka studenta, wycinek z gazety, zawierający wzmiankę o mordzie dokonanych ub. roku na osobie dyrektora śp. Matwijasa.

6) u Eustachego Woronki, 2 listy składkowe nielegalnie istniejącego w Przemyślu ruskiego klubu sportowego pn. „Sanowa Czajka".

7) u Mikołaja Krajczuka studenta legitymację członkowską wspomnianego klubu.

Już sama ilość wyszczególnionych wyżej odezw komunistycznych i innych, które znalezione, przekonywa o słuszności zdania, że odezwy te przeznaczone były do dalszego kolportażu wśród młodzieży, nie zaś że znalazły się w instytucie okolicznościową drogą przypadku.

Umacniają one przekonanie o skomunizowaniu kół ruskiej młodzieży szkolnej zwłaszcza klas wyższych w Przemyślu, w ogólności, w szczególności, zaś wychowanków instytutu gimnazjalnego.

Na specjalną wzmiankę zasługują znalezione wśród odezw komunistycznych kartki zawierające napis w języku ruskim „Śmierć psu" z datą 6. kwietnia 1925 r. Napis ten zaopatrzony krzyżem w pośrodku został sporządzony na kartkach z zeszytu szkolnego przez kalkę, co pozwala wnosić, że niewyśledzony dotychczas autor z pośród wychowanków instytutu sporządził ich większą ilość, zaś uwidoczniona na nich data potwierdza mniemanie, że były przeznaczone do rozlepienia na wypadek udania się planowanego w dniu 6. kwietnia br. zamachu morderczego na osobę dyrektora Hrycaka, jak to zresztą miejsce miało po zamordowaniu śp. Filipowa. Fakty powyższe rzucają ostrzegawcze światło na psychozę mordu, wśród jakiej żyje ruska młodzież szkolna w Przemyślu, oraz że źródło akcji terroru tkwi w instytucie".

Wobec powyższego stanu rzeczy, widzę się zniewolonym zabronić uczniom szkół publicznych mieszkania w instytucie.

Do końca maja br. uczniowie tam mieszkajacy winni wyprowadzić się na inne mieszkania.

Stosowne zarządzenia wydaję równocześnie Dyrekcjom Gimnazjów.

Kurator:
Sobiński mp.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Туґут заповідає ревеляції проти мін. Ратайського.

Був. мін. Туґут оголосив лист, в якім заповідає, що на соймовій комісії вложить цікаві ревеляції звернені проти мін. Ратайського. А саме відслонить він деякі скандальні тайни з практик варшавської дефензиви, про які мін. Ратайський знав дуже добре.

Заворушення в Китаю.

В Шанґаю вибухли поважні заворушення на тлі большевицькім. Убито 18 осіб, а 60 ранено.

З Гонконґ доносять, що в полудневім Китаю збунтувалося 600 вояків, які повбивали більшість офіцирів.

СРСР. перестерігає Японію.

Представник „Рости" переслав японським газетам комунікат-осторогу під адресою Японії перед попиранням губ. Манджурії Чанґ-Тсо-Ліна. Сказано там м. и.: Реакційні кола в Японії говорять про війну з СРСР. Імперіялістична група в Японії хоче прогнати СРСР. з Манджурії, головнож із сх.-китайської залізниці. Також Анґлія впливає на Чанґ-Тсо-Ліна. Коли Японія дійсно хоче вдержати приязні взаємини з СРСР., мусить перестати попирати всі чинники, що шкодять радянському урядові. З огляду на міжнародне положення було би некорисним для Японії почати спір із СРСР. Часописи зазначують, що таку пересторогу рад. пос. Коп предложив на авдієнції у японської цісаревої й князя реґента.

Вбивство засуджених.

Б. болгарського мін. Янова і б. през. собрания Потера, засуджених на 10 літ вязниці, поліція вбила підчас ескорти. — Болг. поліція арештувала провідника банди, Хр. Пашате, яка виконала замах на короля Бориса.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за сім місць із передової статті пз. „Пальцем по чолі" і за цілий малий фейлєтон пз. „Казка про дві сестри".

— **Епільоґ большевицького повстання в Бесарабії.** В перших днях червня почався у Букарешті великий політичний процес проти комуністів, що намагалися зробити переворот у тав. Татарбунарському районі. Деякі з обвинувачених мали пробратися на румунський беріг Дністра з України і при підмозі місцевих комуністів мали підняти повстання проти румунської влади. У місті Татар Бунар вбито голову міста і секретаря, а цілий румунський пограничний відділ знищено. З Татар Бунара комуністи направилися в околичні села, де проголосили радянську республику. Цілий той район находився в руках большевиків на протязі кількох днів. Щойно при допомозі значних військових сил вдалося ту республику зліквідувати. Тепер саме відбувається епільоґ тої цілої історії.

— **Концерт М. Менцинського.** Понеділковий концерт знаменитого співака, героїчного тенора кельнської опери М. Менцинського був одним великим тріюмфом незрівняного мистця і численно зібраної публики, яка — віддаючи пошану мистцеві, тим самим гордилася українською піснею, збірною власністю українського народу. Композиції Січинського, Ярославенка, Лисенка, Людкевича, Мусорґського, Гречанінова, Ваґнера й ин. в інтерпретації незрівняного мистця були справжнім, незвичайно вибагливим духовим пиром для концертової публики. Міролом пошани і звеличання мистця може послужити той рішаючий під теперішню пору факт, що — не зважаючи на вельми важку матеріяльну скруту, українська публика виповнила салю по береги. Не сумніваємося, що таке ж щире, сердечне й загальне прийняття найде мистець також і в инших містах Галичини. Завтра помістимо про концерт фахову рецензію пера відомого композитора п. В. Барвінського.

—

— **На марґінесі інтерпеляції посла Скрипи.** У звязку з інтерпеляцією посла Скрипи, яку ми надрукували в „Ділі" з дня 10. квітня (ч. 79) дістаємо листа від п. Івана Волошина з Луцька. В тому листі п. Волошин заявляє, що він ніколи не брав участи у вербуванню добровольців до армії ген. Вранґля. А через те згадка в названій інтерпеляції про нього як про аґента Вранґелівського штабу не відповідає правді. „А тому — пише дослівно п. Волошин — публично заявляю, що до московської Вранґлівської групи, ворожої змаганням українського народу, я не мав, не маю і не буду мати ніякого відношення".

— **Вечір української пісні у Ґрацу.** Українські студенти в Ґрацу дали дня 19 травня н. р. вечір української пісні. Ґрацкий „Таґеспост" з 20. V. помістив на цей концерт таку рецензію: „Українське студентське товариство „Січ" у Ґрацу, що вже в минулому році звернуло на себе увагу наших музичних кол своїм концертом, дало вчера (вівторок) у лицарській салі концерт із багатою програмою, який завдяки своєму дотепному уложенню давав змогу навіть незорієнтованим у цій матерії зазнайомитися з українською музикою та формою її вислову. Українська музика, що уявляє собою подивугідну гармонію краси і душі, сягає до джерела стародавніх церковних мельодій і вона єсеник пісень та містить у собі, як це зазначив у своїй вступній мові п. В. Щатиця, завдяки свому мольовому характері багато полуднево-словянського музичного елементу. Добре зіспіваний мужеський хор, і мішаний хор в капелях зопродукували під одушевляючим проводом п. Филипа Гайди деякі українські народні пісні, переймаючий душу жаль козака за своєї долі Людкевича, ай

лись Колядою, а тепер Христом став?"...

Ще тоді, як „пан Іконом роботу загадували", як усі нічого не знали, — знали:

„За те, що Коляда помагав Перунові творити світ, Перун вирішив зробити його безсмертним та всеdобрим і так послати на землю, щоб він заопікувався всіми людьми й захистив їх від збитків стрибожих унуків. Послухав Коляда й зійшов на землю в саму зиму люту й опівночі вийшов із білої скелі, що самітно стояла в пустельнім степу. Стрибог, побачивши це, негайно скликав до себе всіх своїх унуків і дав розказ, щоби ті замели Коляду зимними снігами. Коляда сховався в печеру, що була у тій скелі, з якої він вийшов, і став ждати, заки Стрибог не стомиться і не ляже спати. Але Стрибог аж із сил вибивався, а проте не клався. Коляда сидів і думав, — як би так повідомити про себе людей. А коли так думав, то його лице засяло ясним сонцем далеко в степах, де ночували з отарами овець перемерзлі пастухи. Побачивши світло, пастухи побігли до нього і так прийшли до Коляди й поклонилися. Тоді Стрибог побачив, що нічого діяти, засоромився й потягнувся у лісові нетри, а Коляда всевладно запанував на всій землі і став опікуватися всіми людьми, як не міг би ними опікуватися навіть сам Перун, серце якого завжди повне грому"...

Сонце зими — Коляда.

На Коляду село весною сяє:

„Що в полі, в полі сам Христос ходив,
Діва Марія їсти носила"...

Після Коляди весілля справляють, а для того — метрикальні відписи...

Колись був дохід, як і за иныі „треби", а тепер — „треба підтримувати"...

Ще якось ті діти, що до школи ходять, казали, як учитель казав:

— Ваша Україна буде, як вас не буде...

За вікном сіріло, що значило — скоро сонце над містом і, як за годину, повезуть із села бараболю на ринок...

Зимне, як крига, ліжко тріщало і тріщали за вікном намерзлі віти яблоні, але в серці старого тепло його віри:

— Треба підтримувати...

...Сліпла безліч електричних очей і вставали із мли: димарі, церкви й костели, та ще той „копець", від якого три дні і три ночі — набій за набоєм...

Церква на горбочку, як вартовий з простріленими очима, дивилася на село і ждала...

(Продовження буде.)

пісні Лисенка і виконали український національний гимн. Особливий інтерес розбудили пісні українських легіонерів, що боролися по стороні Австрії в часі світової війни. Прекрасним доповненням до незвичайно закомпонованих хорів був фортепіяновий квартет (панів Якубовича, Машкова, Патоля і Проця, який обняв теж весь фортепіяновий супровід) в „українському путпурі" та в „мельодіях з України" Присовського. П-на С. Чижівок відспівала своїм прекрасним мягким сопраном кілька пісень Ніжанковського а як наддаток „фіялочку" Мендельсона і здобула собі тими піснями бурю оплесків разом із китицею квітів. Виступи осягнули повний успіх. Численно зібрана публика віддячувалася виконавцям за рідні пісні бурею оплесків." Вже з тої газетної замітки видно, що вечір української пісні нашим студентам вповні вдався, та що вони здобули ним симпатії грацьких Німців та причинилися до спопуляризування української пісні. Очевидячки, що матеріяльна сторона дала товариству повний успіх, бо принесла міліон австр. корон чистого прибутку.

— **Мораль Львова** поступає вперед. З нагоди латинських Зелених свят уладила поліція нічний перегляд львівських парків. Темна, запашна ніч давала запоруку повного успіху експедиції. І справді. Поліція застукала кільканадцять пар на морально-нелегальній гутірці, з яких тільки декого задержано в арештах. Всі решта були це мирні і статочні горожане столиці, яких масова нічка виманила з душних кімнат на лоно природи.

— **Розклад їзди залізницею** по всіх шляхах Польщі та получення зі закордоном вийшов в українській мові накладом кооперативи Українських залізничників в Станиславові. Розклад можна набувати від 5. червня в усіх українських книгарнях. Важний від 1. червня 1925. Головний склад: „Українська Книгарня" в Станиславові. Ціна 1 зол.

З судової салі.

Новий великий політичний процес у Рівнім.

Дальший перебіг розправи „УНПО" — пятниця і субота.

(Від власного кореспондента.)

Переслухання свідків йде далі. Зізнають головно наші селяне, які мали перед слідчим суддею сильно обтяжувати обвинувачених в цьому напрямі, що деякі з них ходячи по селах, мали намовляти свідків до вступлення в організацію. Свідки навіть пізнавали з „карточки" (фотографії) тих емісарів „УНПО" у слідчого судді, а на розправі мали розпізнати їх з „оригіналу".

Допит тих свідків покінчився великою компромітацією судових властей, як таких, а слідчого судді вокрема.

На трийцять кілька переслуханих свідків — 28 зізнавало перед судом по заприсяженню — цілком противно як це зробили в слідстві. Питані чому змінили свої зізнання — заявляли один за другим, що слідчий суддя питав їх щось по польськи — а опісля їм щось по польськи відчитав — але що це було, того вони не знають. Опісля казав їм зізнання, чи пак протокол підписати, „а гот і ми підписали, що це було—ми не розберемо".

В обвинувачених не пізнають тих, на котрих залежить прокураторові—на розправі нікого з „карточки" не могли пізнавати. і що написав слідчий суддя — про те не знають!

На салі велика констернація!!

за вийкою кількох молодих одиниць — головно бувших військових — теперішніх поліційних конфідентів, які під позором бажання вступити в організацію вивідувались про неї і доносили про все поліційній владі. До таких належить зарахувати братів Тунікьких Володимира і Олександра з Кремінця, Василя Сабатова з Кремінця, Левчука Олександра з Острога, Ґрушецького Петра з Дружкополя, Івана Миколаєнка, учителя з Охлапова. Цей останній осібняк видав у руки поліції всіх свідоміщих селян з Охлапова. Подібну ролю в Волотині відограв Созонт Панасевич, замешкалий тепер в Луцьку — тайний конфідент поліції.

Військо на салі розправ.

В суботу рано впровадило на салю розправ більший відділ війська. Частина разом з поліцією окружила обвинувачених, друга частина окружила півколесом Високий Трибунал! Инші заняли місця коло вікон і дверей салі.

На салю розправ прибув також офіцир-командант цього відділу з надкомісарем поліції.

Причина цеї „паради" незнана.

Не зважаючи на латинські Зелені свята в неділю і понеділок розправа продовжується. *Ш.*

СПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський театр О. Мітькевич.

Городенка. — Саля Нар. Дому.

Четвер 4.VI. „Дні нашого життя" (весілля Андреєва).

Пятниця 5.VI. „Ревізор з Петербургу". (Чистий дохід з вистави для „Союзу Українок").

Субота 6.VI. „Вихрест".

Неділя 7.VI. Прощальна вистава: „Мазепа".

Коломия. — Саля „Каси Щадничої".

Понеділок 8.VI. „Маруся Богуславка".

Вівторок 9.VI. „Пан Твардовський".

Середа 10.VI. „Дні нашого життя".

2059 1—?

„Міщанське Братство" повідомляє своїх членів, що в неділю, дня 7. червня відбудеться в льокалі т-ва в год. 12 вполдні відчит на тему: „В здоровому тілі, здорова душа". 2061 1—1

На увагу бережанських абітурієнтам з 1905 р. Дня 28. і 29. червня н. р. відбудеться в Бережанах товариський зізд усіх тих товаришів, що складали іспит зрілости в бережанській ґімназії в 1905 р. Зголошення приймає секретар зізду адвокат д-р Едвард Голендер у Львові, вул Сикстуська 17.

Дрібні оголошення.

ХТО служив військово або робив т. зв. вправи перед війною з бл. п. Бруном Ґіжовським, зволить ласкаво подати свою адресу К. Ґіжовській у Вишенці, м. почта Маґерів. Розходиться про признання вдовиної платні. 2—2

ПАРОХІЯ Глубічок в борщівськім повіті до заміни за рівнорядну в станиславівській, евент. у львівській дієцезії. — Глубічок почта Озеряни б. Чорткова. 2050 2—3

ФОРТЕПЯНИ, Піяніна, Фісгармонії першорядних фабрик, найновіщі моделі, можливо найдешевше продає, купує, заміняє готівкою фірма, істнуюча від 30 літ ГАНАК Панська 21, Тел. 35—45. 2041 3-10

НАФТОВИЙ урядник, молодий і пристійний мущина, з вищим образуванням, богатий, шукає кореспонденції в матримоніяльній цілі з гарною і здоровою панночкою, до літ 25. Придане для спільного добра пожадане, але не конечне. Зголошення з фотографією, за котрої зворот ручу словом чести, слати на Poste-restante „Futurum" Борислав за оказанням 2-золотівки 063103. 2043 2—3

СПІЛЬНА кімната до винайМлення для інтеліґентного і спокійного пана. Зголошення до Адміністрації „Діла". 1—3

УНЕВАЖНЮЮ згублене свідоцтво зрілости і індекс з 1912 р. на назвисько Микетин Володимир. 2063 1—1

ПРИГАДКА. Видавництво „Запорожець" в Коломиї пригадує в останнє інтересованим Всеч. оо. і Вп. Адвокатам і Лікарям, щоби негайно, а найпізнійше до 15. червня 1925. надіслали йому належитости за висланi їм свойого часу календарики „Запорожець" на 1925 р., бо в противному випадку довжників заявиться поіменно в часописах. 2058 1—1

ДО винайму 10-морговий сад овочевий на фільварку в Осиплові. Писемні оферти вносити до дня 10. червня н. р. до канцелярії меценаса Гвоздецького у у Львові, Красіцьких 6. 2060 1—3

ОСОБА в середнім віці, інтеліґентна, шукає посади до заряду дому, в одного пана. Зголошення до Адм. „Діла". 2062

ОГОЛОШЕННЯ.

КОНКУРС

Виділ Українського Інститута для дівчат в Перемишлі, вул. Татарська ч. 4.

оголошує конкурс на посаду математика до висших кляс ґімназії від 1. вересня 1925. Платня виносить 75% державної. Зголошення з долученням дозволу навчання до 1. липня 1925.
2045 2—3

ПОДЯКА.

Отсим почуваюся до обовязку прилюдно подякувати найближшим сусідам: Іванові Кузикові, Семенові Кузикові, Стецькому, інж. Васюті, п. Тільові, Музичкові та Анні Назаровій за це, що вони зберегли моє майно від знищення та ограблення в часі пожежі, яка мала місце в ночі з 23. на 24. травня н. р. при вул. Оржешкової ч. 1. — **Михайлина Шадцова**, власничка реальности.

За редакцію відповідає О. Костин Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.